

Openingstoespraak door de voorzitter van het symposium : Discours d'ouverture par le président du symposium :

J. VAN GOETHEM

Mesdames, Messieurs,
Mevrouwen, Mijne Heren,

De systematische dierkunde is een discipline die het de voorbije decennia zwaar te verduren kreeg, o.m. door de opgang van nieuwe oriënteringen in de biologie. Maar, die systematische dierkunde is onverwoestbaar.

Het is een synthetische wetenschap die springlevend is, en elk jaar voor boeiende, nieuwe kennis zorgt inzake de fylogenetische problematiek.

Sta mij toe een voorbeeld te geven : het fylum der Mollusca. Een dertigtal jaar geleden bevonden de Mollusca zich "vrij komfortabel" ergens in de buurt van de Arthropoda. Gaandeweg zakten ze in de classificatie weg, tot ze hoogstens nog werden beschouwd als een groep, weliswaar apomorfe, platwormen. Recente onderzoeken, op basis van cytochrom c en globinen, schijnen er evenwel op te wijzen dat Mollusca in feite een zustergroep zouden zijn van de deuterostomen (J. BERGSTROM, 1986).

On connaît actuellement plus de 1.200.000 espèces d'invertébrés vivants. Toutefois, il en existe beaucoup plus. Les zoologues découvrent et décrivent chaque année 15 à 20.000 espèces nouvelles, bien que, ce ne soit pas le but principal de la zoologie moderne.

Le rythme des descriptions est très modéré, si l'on espère connaître un jour la totalité de ce qui vit sur notre planète. En effet, on considère actuellement que le seul groupe des arthropodes tropicaux pourrait être constitué d'au moins 30 millions d'espèces, dont 22 millions d'insectes. Le nombre total d'insectes vivant actuellement sur notre planète serait de l'ordre de 30 millions. Cela représente plus de 600 fois le nombre total d'espèces de vertébrés (M. PAVAN, 1986 ; T. ERWIN, 1983 ; R. MAY, 1988).

Quand on parle de protection de la nature, on pense surtout aux oiseaux et aux mammifères. Quoi de plus

normal ? Le grand public ressent en effet, une attirance certaine pour les animaux à sang chaud. Son intérêt pour les poissons est moindre, et souvent fonction de son estomac. Quant aux invertébrés, le grand public pense surtout vermine, donc élimination.

Wij dienen bij alles wat Natuurbescherming aangaat evenwel objectief en zakelijk te denken. Zo kan vastgesteld worden dat de ongewervelden niet alleen in aantallen maar ook in biomassa een veel ruimere plaats innemen dan de gewervelden in de natuur en ons leefmilieu.

In Europa kan de biomassa van in de grond levende ongewervelden oplopen tot 1 ton per hectare. De biomassa van vliegende insecten overschrijdt in een gematigd bos de 100 kg per ha. De biomassa van mariene invertebraten is haast niet te berekenen. Jaarlijks worden op wereldvlak 10 miljoen ton mollusken en crustaceen gevist. Al deze organismen vormen een essentieel element in de menigvuldige voedselwebben en -ketens, die aan de basis liggen van het biologisch evenwicht.

Het is dan ook hallucinant te moeten vaststellen, dat door de schade die de mens beroktelt aan het milieu er jaarlijks veel meer soorten invertebraten uitsterven, dan er nieuwe worden ontdekt en beschreven.

Permettez-moi de résumer brièvement quelques points essentiels de la recommandation n° R(86)10 du Comité des Ministres du Conseil de l'Europe, relative à la Charte sur les invertébrés (M. PAVAN, 1986).

1. Les invertébrés représentent l'élément le plus important de la faune sauvage, tant en nombre d'espèces qu'en biomasse.
2. Les invertébrés jouent un rôle fondamental dans la formation et la fertilité des sols, et dans la fécondation de la grande majorité des plantes cultivées.

3. Les invertébrés sont utiles pour la défense des cultures, des forêts et de l'élevage, pour la santé de l'homme et la pureté des eaux.

4. Beaucoup d'invertébrés ont une grande valeur esthétique et constituent une source importante d'inspiration artistique et populaire.

5. Certains invertébrés peuvent être responsables de déprédatations ou occasionner de graves maladies, mais leurs populations peuvent être contrôlées par d'autres invertébrés.

6. En conclusion : les invertébrés terrestres, aquatiques et aériens doivent être protégés contre tous les risques d'altération ou de destruction de leurs populations.

De vernietiging van de equatoriale wouden, waarvan het tempo geschat wordt op 30 ha per minuut (dit is op jaarbasis 160.000 km² of meer dan vijfmaal de oppervlakte van België), brengt met zich dat wellicht miljoenen soorten invertebraten onherroepelijk verdwijnen. Maar ook in de gematigde streken, door de voortschrijdende urbanisatie, de woekerende verontreiniging, e.a. oorzaken, verminderen de in het wild levende invertebraten zienderogen. Slechts één voorbeeld : op een totaal van 380 soorten dagvlinders die in Europa voorkomen, zijn er 96 met uitsterven bedreigd (M. PAVAN, 1986).

Vele van de 150 tot 200.000 soorten ongewervelden in Europa zijn eng gebonden aan een bepaalde biotoop. Zij zijn kwetsbaar en gevoelig voor milieu-veranderingen, waardoor vele soorten goede bio-indicatoren kunnen zijn.

Het is dus van groot belang om ongewervelden meer in te schakelen in de milieu-problematiek. Doch daarvoor is eerst en vooral de noodzakelijke basiskennis nodig, die te vinden is in disciplines zoals systematiek, morfologie, faunistiek, zoögeografie, autoecologie, e.a. Meer dan ooit besefte al wie, op welke wijze ook, met ongewervelden heeft te maken, dat er een grote behoefte is aan fauna's, determinatietabellen, checklists, verspreidingskaarten en bibliografieën.

C'est pourquoi, le but principal de ce symposium est de faire une mise au point de nos connaissances actuelles sur les invertébrés de Belgique et de rassembler celles-ci dans des articles de synthèse sur le plus grand nombre possible de groupes d'invertébrés.

L'organisation d'un symposium est une lourde entreprise. Depuis un an et demi, les membres du département des Invertébrés se sont répartis les tâches. Aussi, je remercie sincèrement tous les membres du comité organisateur pour leur dévouement, leur engagement et leur aide efficace, sans oublier le personnel technique et

administratif du département qui, avec beaucoup de zèle, a contribué à la préparation du symposium et assure aujourd'hui et demain l'assistance technique et logistique nécessaire. Enfin, je remercie tous ceux qui ont apporté leur contribution à ce symposium à quelque titre que ce soit.

Mijn hartelijke dank gaat uit naar mijn naaste medewerkers die deel uitmaken van het organiserend comité en naar de technische en administratieve personeelsleden van het departement Invertebraten, die met veel ijver hebben meegeworkt aan de voorbereiding van dit symposium, en die vandaag en morgen voor de noodzakelijke technische en logistieke steun zorgen, alsook naar al diegenen die op één of andere wijze een bijdrage hebben geleverd.

Mijn dank gaat eveneens naar de heer directeur van het K.B.I.N. en naar de heren professoren die deel uitmaken van het steuncomité, alsook naar het FRANCQUI-FONDS, het N.F.W.O. en het MINISTERIE VAN ONDERWIJS voor de financiële hulp ; tenslotte naar de firma's VAN HOPPLYNUS en KODAK voor hun materiële steun.

J'adresse également mes remerciements à Monsieur le directeur de l'I.R.Sc.N.B. et aux professeurs qui font partie du comité de soutien, ainsi qu'à la FONDATION FRANCQUI, au F.N.R.S. et au MINISTÈRE DE L'EDUCATION NATIONALE pour leur aide financière ; finalement aux firmes VAN HOPPLYNUS et KODAK pour leur aide matérielle.

Je pense que le moment est venu de céder la parole aux orateurs, donc à vous qui, très nombreux, avez manifesté un réel intérêt pour notre entreprise. Le succès de ce symposium dépendra en tout premier lieu de vous tous.

Waarde collega's, alleen dank zij uw actieve medewerking kan dit symposium een belangrijke gebeurtenis worden. Ik verheug mij over uw talrijke opkomst. Het woord is nu aan U. Ik dank U. Je vous remercie.

Geciteerde literatuur - Références citées

- BERGSTRÖM, J., 1986. Metazoan evolution - a new model. *Zoologica Scripta*, 15 (3) : 189-200, figs 1-6.
- ERWIN, T.L., 1983. Tropical Forest Canopies : The Last Biotic Frontier. *Bulletin of the Entomological Society of America*, 29 (1) : 14-19, figs 1-5.
- MAY, R. M., 1988. How Many Species Are There on Earth ? *Science*, 241 (September) : 1441-1449, figs 1-6.
- PAVAN, M., 1986. A European Cultural Revolution : the Council of Europe's "Charter on Invertebrates". *Council of Europe*, 51 pp., 43 figs.